



ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐาน
เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่น

EFFECTS OF ORGANIZING NON-FORMAL EDUCATION ACTIVITIES

BASED ON PLACE- BASED EDUCATION ON SOCIAL SKILLS

IN ADOLESCENT WITH AUTISM SPECTRUM DISORDER

นายณปนต์ โคตพัฒน์ *

Napanot Kotapat

ผศ.ดร.มนัสวาน์ โกวิทยา **

Asst. Prof. Manaswas Kovitaya, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะทางสังคมของบุคคลออทิสติกวัยรุ่น 2) พัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่น 3) เปรียบเทียบทักษะทางสังคมของบุคคลออทิสติกวัยรุ่นก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่น ตัวอย่างในการวิจัยคือบุคคลออทิสติกวัยรุ่นที่ศึกษาในศูนย์ส่งเสริมทักษะชีวิตบุคคลออทิสติกจังหวัดปทุมธานี มีอายุระหว่าง 15 – 25 ปี จำนวน 10 คน ซึ่งได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีรูปแบบการทดลองแบบ One-Group Pretest-Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสอบถามทักษะ ทางสังคมที่เป็นปัญหาของบุคคลออทิสติกวัยรุ่น 2) แบบเสนอชื่อคัดเลือกบุคคลออทิสติกวัยรุ่น 3) แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมทักษะทางสังคมเบื้องต้นของบุคคลออทิสติกวัยรุ่น 4) แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล 5) แบบสอบถามพื้นที่ในการจัดกิจกรรมฯ 6) แผนการจัดกิจกรรมฯ และ 7) แบบสังเกตทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่น วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหาของบุคคลออทิสติกวัยรุ่นโดยหาค่าเฉลี่ยเลขคณิตและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมด้วยสถิติทดสอบ The Wilcoxon Matched Pairs Signed-Ranks Test ผลการวิจัยพบว่า 1. ทักษะทางสังคมของบุคคลออทิสติกวัยรุ่น ประกอบด้วย 1) การควบคุมตนเอง 2) การสื่อสารกับบุคคลอื่น 3) การทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลอื่น และ 4) การมีความรับผิดชอบต่องาน 2. ผลของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อ เสริมสร้างทักษะทางสังคมพบว่า กิจกรรมมีความเหมาะสมและสอดคล้องในการเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่น และ 3. ผลการเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของบุคคลออทิสติกวัยรุ่นก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐานพบว่า บุคคลออทิสติกวัยรุ่นมีทักษะทางสังคมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย E-mail Address: kg.non33@gmail.com

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the social skills in adolescents with autism spectrum disorder, 2) to develop non-formal education activities based on place-based education on social skills in adolescents with autism spectrum disorder, and 3) to compare social skills in adolescents with autism spectrum disorder before and after using the non-formal education activities based on place-based education on social skills in adolescents with autism spectrum disorder.

The sample consisted of 10 students who studied in the Autistic Life Skills Center of Pathumthani province in the age range of 15 to 25 years old. These students were selected by purposive sampling. This research was experimental and applied the One-Group Pretest-Posttest Design as the experimental methodology. The experimental materials used in this research were 1) the questionnaire dyslexic on social skills in adolescents with autism spectrum disorder, 2) the nomination form for adolescents with autism spectrum disorder, 3) the social skills interview form, 4) the Individualized Education Program, 5) the questionnaire area for organizing non-formal education activities based on place-based education on social skills in adolescents with autism spectrum disorder, 6) a course syllabus for the non-formal education activities based on place-based education on social skills in adolescents with autism spectrum disorder, and 7) the social skills record form for adolescents with autism spectrum disorder. Arithmetic mean and stand deviation were used to analyze the data from the questionnaire on dyslexic on social skills in adolescents with autism spectrum disorder. In addition, the Wilcoxon Matched Pairs Signed-Ranks Test was used to compare the social skills in adolescents with autism spectrum disorder before and after using the non-formal education activities based on place-based education on social skills in adolescents with autism spectrum disorder.

The research findings were as follows: 1. Social skills in adolescents with autism spectrum disorder consisted of 1) self-control, 2) communication with others, 3) working with others, and 4) corporate social responsibility. 2. The result of developing non-formal education activities based on place-based education on social skills in adolescents with autism spectrum disorder is appropriate and consistent for improving the social skills of adolescents with autism spectrum disorder. 3. The comparing of social skills in adolescents with autism spectrum disorder before and after using the non-formal education activities based on place-based education on social skills in adolescent with autism spectrum disorder found that after the experiment is higher than before the experiment at a statistically significant level of .01.

คำสำคัญ: กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน/การศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐาน/ทักษะทางสังคม/บุคคลออทิสติกวัยรุ่น

KEYWORDS: NON-FORMAL EDUCATION ACTIVITIES / PLACE-BASED EDUCATION / SOCIAL SKILLS/ ADOLESCENT WITH AUTISM SPECTRUM DISORDER

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีคุณภาพและยั่งยืน หากคนในประเทศได้รับการศึกษาย่อมส่งผลให้ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรือง (สำนักงานคณะกรรมการสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) การพัฒนามนุษย์ด้วยการศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศชาติส่งผลให้ทรัพยากรบุคคลเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าและเป็นกำลังสำคัญในการทำนุบำรุงและพัฒนาประเทศชาติให้ก้าวหน้าต่อไปในอนาคต (สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล, 2554) รัฐบาลจึงมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัยให้ได้รับการศึกษามีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิต ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในชาติจึงไม่มีการเลือกปฏิบัติในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา ศาสนา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ และสถานะของบุคคล การให้โอกาสทุกคนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองจึงถือเป็นการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล (สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและ ผู้สูงอายุ, 2550) คนพิการนับว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์อีกกลุ่มหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติเฉกเช่นเดียวกับคนปกติ ดังนั้นการพัฒนาคนพิการจึงเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าและเป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยพัฒนาประเทศชาติ (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2558)

จากรายงานสถิติข้อมูลคนพิการที่ลงทะเบียนรับบัตรประจำตัวคนพิการของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติระบุว่าคนพิการทั่วประเทศที่ขึ้นทะเบียนตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2537 ถึง 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2556 จำนวน 1,614,197 คน สถิติล่าสุดในเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2558 พบคนพิการที่ลงทะเบียนรับบัตรประจำตัวคนพิการรวมจำนวนทั้งสิ้น 1,705,340 คน คิดเป็นร้อยละ 2.62 ของประชากรในประเทศ จำนวน 65,124,716 คน (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2558) รัฐบาลจึงได้ตระหนักและเห็นความสำคัญในการกำหนดกรอบทิศทางการจัดการศึกษาให้คนพิการมีโอกาสทางการศึกษาและการประกอบอาชีพ ให้ดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพและมีความสุข (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556) และจากข้อมูลและผลการดำเนินงานด้านคุณภาพชีวิตคนพิการของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการระบุว่า กลุ่มคนพิการในประเทศไทยที่มีความยากลำบากในการใช้ชีวิตและมีปัญหาในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในชุมชนและสังคม ไม่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างอิสระเหมือนคนพิการกลุ่มอื่น ๆ มีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน และเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคมและชุมชน ส่งผลให้เป็นปัญหาในการดำรงชีวิต คือ บุคคลออทิสติก (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2558)

“บุคคลออทิสติก” (Autism Spectrum Disorder) เป็นบุคคลที่มีความผิดปกติของพัฒนาการรูปแบบหนึ่งจำแนกลักษณะจำเพาะออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น 2) ด้านภาษาและการสื่อความหมาย 3) ด้านพฤติกรรมและความสนใจซ้ำ ๆ (เพ็ญแข ลิมศิลา, 2545) อาการจะปรากฏในระยะเริ่มแรกของชีวิตก่อนอายุ 30 เดือน มีระดับอาการตั้งแต่อ่อนจนถึงรุนแรงและมีพฤติกรรมแตกต่างกันออกไป (Dilip, et al., 2013) ปัญหาที่พบเหล่านี้ส่งผลต่อการปรับตัวของบุคคลออทิสติกในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง ไม่เข้าใจกฎเกณฑ์ทางสังคม (ดุสิต ลิขณะพิชิตกุล, 2543) ทำให้บุคคลออทิสติกไม่สามารถควบคุมตนเองได้ส่งผลให้เป็นปัญหาต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน และการเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคมและชุมชน (เพ็ญแข ลิมศิลา,

2545) ดังนั้นการส่งเสริมให้บุคคลออทิสติกเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคมและชุมชน เข้าใจตนเอง เข้าใจสังคม ตลอดจนวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชน จึงเป็นการเสริมสร้างทักษะทางสังคมที่มนุษย์ทุกคนพึงมี

ทักษะทางสังคม (Social Skills) เป็นความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพในการอยู่ร่วมกันและทำงานกับบุคคลอื่น ภายใต้ระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคมที่กำหนดไว้อย่างเหมาะสม ตลอดจนแก้ปัญหา ตัดสินใจ การจัดการกับอารมณ์และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุและผล (ศรีกัลยา พึ่งแสงสี, 2539) แต่เนื่องจากบุคคลออทิสติก เป็นบุคคลที่มีความผิดปกติทางพัฒนาการของสมองจึงทำให้มีความบกพร่องด้านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ส่งผลให้มีข้อจำกัดในด้านการเรียนรู้ ทำให้บุคคลออทิสติกชอบแยกตัวอยู่เพียงลำพังและขาดทักษะการปรับตัวในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม (อัจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2552) ดังนั้นการพัฒนาให้บุคคลออทิสติกเกิดการเรียนรู้ เข้าใจตนเอง เข้าใจสังคม เข้าใจเพื่อน เข้าใจสภาพแวดล้อมบริบทชุมชนที่เป็นอยู่จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพื่อนำไปสู่การลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอันจะส่งผลให้บุคคลออทิสติกสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นและใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของทักษะทางสังคมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ สังเคราะห์ให้มีความเหมาะสมกับปัญหา และศักยภาพของบุคคลออทิสติกวัยรุ่น สามารถจำแนกทักษะทางสังคมออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) การควบคุมตนเอง 2) การสื่อสารกับบุคคลอื่น 3) การทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลอื่น และ 4) การมีความรับผิดชอบต่อสังคม (อรพรรณ พรสีมา, 2540; เทียมใจ พิมพ์วงศ์, 2541; พัชร จิวพัฒนากุล, 2549; พรศิริ บรรจงประเสริฐ, 2552; เรวดี สันถวไมตรี, 2554; โสธิดา ผดุงธรรม, 2554; Riggio, 1986; Westwood, 1997; Goleman, 1998 และ Dilip, et al., 2013) และนำทักษะทางสังคมของบุคคลออทิสติกวัยรุ่นที่เป็นปัญหามาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป

ปัจจุบันบุคคลออทิสติกที่เป็นวัยรุ่นมีจำนวนมากขึ้น และมีอายุเกินเกณฑ์ที่โรงเรียนหรือสถานศึกษากำหนด จำเป็นต้องพ้นจากระบบโรงเรียน ทำให้บุคคลออทิสติกวัยรุ่นไม่ได้รับการศึกษาและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นเหตุให้บุคคลออทิสติกวัยรุ่นขาดการกระตุ้นทักษะการคิด การแก้ปัญหา และทักษะการดำรงชีวิต ส่งผลให้บุคคลออทิสติกวัยรุ่นมีปัญหาด้านการคิดและขาดทักษะทางสังคม ด้วยเหตุนี้หากบุคคลออทิสติกวัยรุ่นไม่ได้รับการฝึกฝนและพัฒนาทักษะทางสังคมอย่างต่อเนื่อง ท้ายที่สุดจะส่งผลทำให้บุคคลออทิสติกวัยรุ่นมีปัญหาในการดำเนินชีวิตและเป็นภาระของครอบครัวและสังคม (สำนักงานสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556)

จากความสำคัญของการเสริมสร้างให้บุคคลออทิสติกวัยรุ่นมีทักษะทางสังคมนั้น การศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่เข้ามามีบทบาทและมีความสำคัญในการพัฒนามนุษย์ เนื่องจากมีรูปแบบที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่นด้านเนื้อหา วิธีการ และการประเมินผล รวมถึงตัวผู้สอน ผู้เรียน สถานที่ เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะและทัศนคติที่พึงประสงค์ของกลุ่มผู้ที่มีความพิการหรือมีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีขั้นตอนการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาความต้องการ 2) กำหนดวัตถุประสงค์ 3) ออกแบบกิจกรรม 4) จัดกิจกรรม และ 5) ประเมินผล (อาชัญญา รัตนอุบล, 2550) กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงเป็นกระบวนการและแนวทางสำคัญที่สามารถส่งเสริมให้บุคคลออทิสติกวัยรุ่นสามารถพัฒนาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้เปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

เนื่องจากบุคคลออทิสติกวัยรุ่นมีความบกพร่องด้านทักษะทางสังคมและมีข้อจำกัดของพัฒนาการทางสมองบางประการ ส่งผลให้บุคคลออทิสติกวัยรุ่นไม่เข้าใจสถานการณ์ที่เกิดขึ้นหรือที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ มักแสดงพฤติกรรมไว้อย่าง กิริยารอง ทำลายข้าวของ และทำร้ายบุคคลอื่น เป็นต้น จากปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคคลออทิสติกวัยรุ่นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เอื้อแก่การเรียนรู้ตามสภาพแวดล้อมบริบทที่บุคคลออทิสติกวัยรุ่นเป็นอยู่ มีรูปแบบการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องระหว่างบริบทกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนพบว่า แนวคิดการเรียนรู้แบบองค์รวมระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบุคคลออทิสติกวัยรุ่นคือ แนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐาน

แนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐาน (Place-based Education) เป็นแนวคิดที่มีความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาสาระการเรียนรู้ บริบท สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่บริเวณห้องเรียน สถานศึกษา และชุมชน การเรียนรู้จะมีความเกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นจริงในการเรียนรู้ มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาและรวบรวมเนื้อหาสาระการเรียนรู้จากทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ชุมชน 2) จัดสรรทีมงาน 3) ออกแบบกิจกรรม 4) การใช้ทรัพยากรจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน 5) ฝึกอบรมและพัฒนา และ 6) สรุปบททวนบทเรียน (Sobel, 2004) การจัดการเรียนการสอน มีจุดมุ่งหมายคือการเชื่อมโยงผู้เรียนให้มีความสัมพันธ์กับชุมชนท้องถิ่น วัฒนธรรม ธรรมชาติ และโลกแห่งความเป็นจริง (Smith, 2002) การศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐานจึงเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถช่วยให้บุคคลออทิสติกวัยรุ่นได้เรียนรู้ตามสภาพแวดล้อมที่อาศัยอยู่ มีความคุ้นเคยทำให้เกิดการเชื่อมโยงความรู้ด้านทักษะทางสังคม ส่งผลให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมและชุมชนได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่น ในการวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปได้ว่า ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน (อาชัญญา รัตนอุบล (2550) เป็นกระบวนการวิจัยบูรณาการกระบวนการจัดกิจกรรมร่วมกับแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐาน (Sobel, 2004) และนำทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหาของบุคคลออทิสติกวัยรุ่นกำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ในแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะทางสังคมของบุคคลออทิสติกวัยรุ่น
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่น
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของบุคคลออทิสติกวัยรุ่นก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่น

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ขอบเขตด้านประชากรและขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ บุคคลออทิสติกวัยรุ่นที่ศึกษาในศูนย์ส่งเสริมทักษะชีวิตบุคคลออทิสติก จังหวัดปทุมธานี มีอายุระหว่าง 15 – 25 ปี

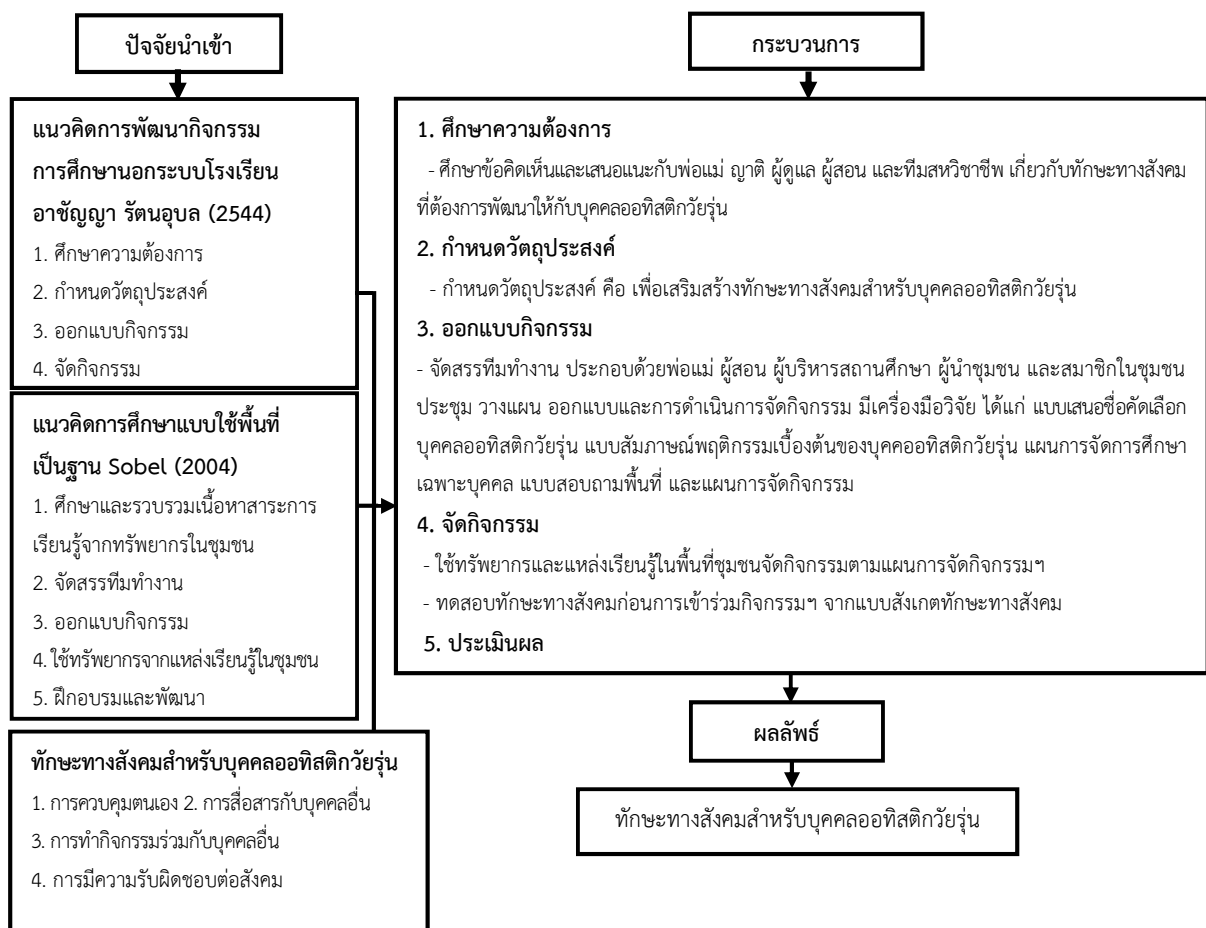
ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ทักษะทางสังคมที่บุคคลออทิสติกวัยรุ่นมีความบกพร่อง ได้แก่ 1) การควบคุมตนเอง 2) การสื่อสารกับบุคคลอื่น 3) การทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลอื่น และ 4) การมีความรับผิดชอบต่อสังคม

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิด การศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐาน

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่น

กรอบแนวคิดการวิจัย



วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่น แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ได้แก่ 1) ศึกษาทักษะทางสังคมของบุคคลออทิสติกวัยรุ่น 2) พัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่

เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่น และ 3) เปรียบเทียบทักษะทางสังคมของบุคคลออทิสติกวัยรุ่นก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาแบบโรงเรียนตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่น ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาทักษะทางสังคมของบุคคลออทิสติกวัยรุ่น

1. ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลทักษะทางสังคมจากหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้อง
2. ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะทางสังคมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบท สภาพแวดล้อม ศักยภาพ รวมถึงปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวัน การศึกษา อาชีพ และการแพทย์ ของบุคคลออทิสติกวัยรุ่น (อรพรรณ พรสีมา, 2540; เทียมใจ พิมพ์วงศ์, 2541; พัทธี จิวพัฒนากุล, 2549; พรศิริ บรรจงประเสริฐ, 2552; เรวดี สันถวไมตรี 2554; โสธิดา อนุธรรม, 2554; Riggio, 1986; Westwood, 1997; Goleman, 1998 และ Dilip, et al., 2013) นำทักษะทางสังคมของบุคคลออทิสติกวัยรุ่นที่เป็นปัญหามาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้
3. ผู้วิจัยนำทักษะทางสังคมที่ได้รับจากการสังเคราะห์ออกแบบและสร้างเครื่องมือวิจัยคือ แบบสอบถามทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหาของบุคคลออทิสติกวัยรุ่น ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย โดยใช้เกณฑ์ในการวัดค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.99 ถือว่าใช้ได้ นำไปเก็บข้อมูลกับพ่อแม่ ญาติ ผู้สอน และทีมสหวิชาชีพ จำนวน 40 คน ได้ข้อมูลครบ

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนากิจกรรมการศึกษาแบบโรงเรียนตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่น

ผู้วิจัยใช้แนวคิดการศึกษาแบบโรงเรียนของอาชัญญา รัตนอุบล (2544) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาความต้องการ 2) กำหนดวัตถุประสงค์ 3) ออกแบบกิจกรรม 4) จัดกิจกรรม และ 5) ประเมินผล บูรณาการร่วมกับแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐานของ Sobel (2004) ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาและรวบรวมเนื้อหาสาระการเรียนรู้จากทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ชุมชน 2) จัดสรรทีมงาน 3) ออกแบบกิจกรรม 4) การใช้ทรัพยากรจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน 5) ฝึกอบรมและพัฒนา และ 6) สรุปบททวนบทเรียน และนำทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหาของบุคคลออทิสติกวัยรุ่น ประกอบด้วย 1) การควบคุมตนเอง 2) การสื่อสารกับบุคคลอื่น 3) การทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลอื่น และ 4) การมีความรับผิดชอบต่อสังคม มากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของกิจกรรม ผู้วิจัยดำเนินการออกแบบและพัฒนางิจกรรม ดังนี้

2.1 ศึกษาความต้องการ

ผู้วิจัยสังเคราะห์ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของพ่อแม่ ญาติ ผู้สอน และทีมสหวิชาชีพ เกี่ยวกับทักษะสังคมที่ต้องการพัฒนาให้กับบุคคลออทิสติกวัยรุ่น จากแบบสอบถามทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหาของบุคคลออทิสติกวัยรุ่น เพื่อนำความต้องการที่ได้รับมาออกแบบกิจกรรม

2.2 กำหนดวัตถุประสงค์

ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการศึกษาอนุกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐานคือ เสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่น

2.3 ออกแบบกิจกรรม

ผู้วิจัยศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมการศึกษาอนุกระบบโรงเรียน (อาชัญญา รัตนอุบล, 2544) และการจัดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐาน (Sobel, 2004) และนำทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหาของบุคคลออทิสติกวัยรุ่นจากการสังเคราะห์มาออกแบบกิจกรรม โดยออกแบบกิจกรรมให้มีความยืดหยุ่นและให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มพร้อมทั้งเปิดโอกาสให้บุคคลออทิสติกวัยรุ่นเรียนรู้ด้วยปฏิบัติจริงและการฝึกฝนจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน จากนั้นผู้วิจัยประชุม วางแผน จัดสรร ทีมทำงาน แบ่งบทบาทหน้าที่ และออกแบบกิจกรรมร่วมกับพ่อแม่ ผู้สอน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดปทุมธานี ประธานศูนย์ส่งเสริมทักษะชีวิตบุคคลออทิสติกจังหวัดปทุมธานี ผู้นำชุมชน และสมาชิกในชุมชน ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือวิจัยและดำเนินการวิจัย ดังนี้

2.3.1 ผู้วิจัยสร้างแบบเสนอชื่อคัดเลือก เพื่อให้ผู้สอนคัดเลือกบุคคลออทิสติกวัยรุ่นที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ จำนวน 10 คน เข้าร่วมกิจกรรม ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย โดยใช้เกณฑ์ในการวัดค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1 ถือว่าใช้ได้

2.3.2 ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมทักษะทางสังคมเบื้องต้นของบุคคลออทิสติกวัยรุ่นเพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านพฤติกรรมที่พบปัญหาเกี่ยวกับทักษะทางสังคมและข้อมูลด้านอื่นๆ ที่จำเป็น โดยใช้เกณฑ์ในการวัดค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1 ถือว่าใช้ได้

2.3.3 ผู้วิจัยสร้างแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP) เพื่อศึกษาระดับความสามารถและศักยภาพ (จุดเด่น) รวมทั้งจุดบกพร่อง (จุดด้อย) ในปัจจุบันของบุคคลออทิสติกวัยรุ่น ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบและพัฒนากิจกรรม โดยใช้เกณฑ์ในการวัดค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1 ถือว่าใช้ได้

2.3.4 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเพื่อคัดเลือกพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการศึกษาอนุกระบบโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่น เพื่อศึกษาพื้นที่และแหล่งเรียนรู้ที่มีความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ของบุคคลออทิสติกวัยรุ่น โดยใช้เกณฑ์ในการวัดค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1 ถือว่าใช้ได้

2.3.5 ผู้วิจัยสร้างแผนการจัดกิจกรรมการศึกษาอนุกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่น เพื่อใช้เป็นแนวทาง

ในการจัดกิจกรรม โดยใช้เกณฑ์ในการวัดค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1 ถือว่าใช้ได้

2.3.6 ผู้วิจัยสร้างแบบสังเกตทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่น เพื่อทดสอบการแสดงผลพฤติกรรมทักษะทางสังคมของบุคคลออทิสติกวัยรุ่น ก่อน (Pre-Test) และ หลัง (Post-Test) การเข้าร่วมกิจกรรม โดยใช้เกณฑ์ในการวัดค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1 ถือว่าใช้ได้

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือต่าง ๆ ที่ศึกษา มาเป็นข้อมูลในการพัฒนาและออกแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่น

2.4 จัดกิจกรรม

ผู้วิจัยและทีมงานร่วมมือกันจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่น ผู้วิจัยใช้พื้นที่จังหวัดปทุมธานี เป็นสถานที่จัดกิจกรรม เป็นระยะเวลา 7 วัน จำนวน 69 ชั่วโมง ประกอบด้วย 15 กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมเรารู้จักฉันฉันรู้จักเธอ กิจกรรมสามัคคีมีพลัง กิจกรรมรอสักนิด กิจกรรมใบหน้าที่สื่ออารมณ์ กิจกรรมคุณก็ทำได้ กิจกรรมพูดดีมีเสน่ห์ กิจกรรมฟังดีมีสาระ กิจกรรมกริ่งดังระฆังแว่ว กิจกรรมทำตามคู่มือ กิจกรรมเรามีเราแบ่งปัน กิจกรรมเราไม่ทิ้งกัน กิจกรรมมองสักนิดปิดสักหน่อย กิจกรรมรู้จักขี้ปากถิ่น กิจกรรมทัศนศึกษา และกิจกรรมสรุปบททบทวนบทเรียน จัดกิจกรรมในช่วงเช้าถึงเย็น แบบไป-กลับ ตั้งแต่เวลา 08:00 – 17:00 น. กิจกรรมแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 วันที่ 1 – 4 เป็นการจัดอบรมให้ความรู้บุคคลออทิสติกวัยรุ่นและฝึกทักษะทางสังคมโดยการปฏิบัติในสถานที่จริง และระยะที่ 2 วันที่ 5 – 7 เป็นการพาบุคคลออทิสติกวัยรุ่นไปทัศนศึกษาในสถานที่จริง ณ วัดเจติยหอย และองค์การพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (อพวช.) และวันสุดท้ายเป็นกิจกรรมสรุปบททบทวนบทเรียน โดยผู้สอนและบุคคลออทิสติกวัยรุ่นร่วมกันนำผลงานที่ทำตามฐานกิจกรรมต่างๆ ทั้ง 7 วัน จัดนิทรรศการแสดงผลงานศิลปะ ผู้วิจัยมีการทดสอบพฤติกรรมกรรมการแสดงทักษะทางสังคมของบุคคลออทิสติกวัยรุ่นก่อนเข้าร่วมกิจกรรมในขณะทำกิจกรรมสร้างความคุ้นเคย

2.5 ประเมินผล

ผู้วิจัยและทีมงานและบุคคลออทิสติกวัยรุ่นที่เข้าร่วมกิจกรรมทั้ง 10 คน ร่วมกันกิจกรรมสรุปบททบทวนบทเรียน ด้วยการนำผลงานที่ร่วมมือกันทำจากกิจกรรม 15 กิจกรรม มาจัดนิทรรศการ แสดงผลงานศิลปะ ดนตรี และปิดกิจกรรม ในระหว่างการจัดกิจกรรมสรุปบททบทวนบทเรียนผู้วิจัยทดสอบพฤติกรรมกรรมการแสดงทักษะทางสังคมของออทิสติกวัยรุ่นหลังเข้าร่วมกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 3 เปรียบเทียบทักษะทางสังคมของบุคคลออทิสติกวัยรุ่นก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่น

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับบุคคล ออทิสติกวัยรุ่น จากแบบสังเกตทักษะทางสังคมของบุคคลออทิสติกวัยรุ่นด้วยสถิติทดสอบ The Wilcoxon Matched Pairs Signed-Ranks Test

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ศึกษาทักษะทางสังคมของบุคคลออทิสติกวัยรุ่น

1.1 ผลการศึกษาทักษะทางสังคมของบุคคลออทิสติกวัยรุ่น ที่บุคคลออทิสติกวัยรุ่นต้องได้รับการ เสริมสร้าง ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) การควบคุมตนเอง 2) การสื่อสารกับบุคคลอื่น 3) การทำกิจกรรมร่วมกับ บุคคลอื่น และ 4) การมีความรับผิดชอบต่อสังคม

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของพ่อแม่ ญาติ ผู้สอน และทีมสหวิชาชีพเกี่ยวกับทักษะ ทางสังคมที่เป็นปัญหาของบุคคลออทิสติกพบว่า ภาพรวมปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.27$, S.D.=0.60) กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยของปัญหาในระดับมากคือ การควบคุมตนเอง ($\bar{x} = 2.46$, S.D.=0.70) กลุ่มตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยของปัญหาในภาพรวมระดับปานกลางจำนวน 3 ด้าน โดยเรียงลำดับปัญหาที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด จนถึงน้อยสุดดังนี้ การสื่อสารกับบุคคลอื่น ($\bar{x} = 2.36$, S.D.=0.64) การทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลอื่น ($\bar{x} = 2.25$, S.D.=0.91) และการมีความรับผิดชอบต่อสังคม ($\bar{x} = 2.15$, S.D.=0.92)

ตอนที่ 2 พัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่น

ผลของการออกแบบและพัฒนาแผนกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้ พื้นที่เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่นพบว่า กิจกรรมที่ผู้วิจัยออกแบบนั้น มีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับสถานที่จัดกิจกรรมและแหล่งเรียนรู้ เสริมสร้างให้บุคคลออทิสติกวัยรุ่นได้ฝึกปฏิบัติ และเกิดทักษะทางสังคม แผนการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยออกแบบขึ้นประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม ระยะเวลา วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ สื่อและอุปกรณ์ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม และการประเมินผล กิจกรรมมีความยืดหยุ่น และมีความหลากหลายด้านเนื้อหา เทคนิค และวิธีการ สถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรมมีความเหมาะสมกับความสามารถ และประสบการณ์ของบุคคลออทิสติกวัยรุ่น ให้บุคคลออทิสติกได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะทางสังคมในสถานที่ จริงอย่างเต็มความสามารถและศักยภาพทำให้บุคคลออทิสติกได้เรียนรู้อย่างเต็มความสามารถและศักยภาพ กิจกรรมที่ผู้วิจัยออกแบบมีทั้งสิ้น 15 กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมเธอรู้จักฉันฉันรู้จักเธอ กิจกรรมสามัคคีมีพลัง กิจกรรมรอสักนิด กิจกรรมใบหน้าที่สื่ออารมณ์ กิจกรรมคุณก็ทำได้ กิจกรรมพูดดีมีเสน่ห์ กิจกรรมฟังดีมีสาระ กิจกรรมกริ่งดังระฆังแว่ว กิจกรรมทำตามคู่มือ กิจกรรมเรามีเราแบ่งปัน กิจกรรมเราไม่ทิ้งกัน กิจกรรมมองสักนิด ปิดสัปดาห์ กิจกรรมรู้จักรักปักษ์ กิจกรรมทัศนศึกษา และกิจกรรมสรุปบทเรียน ผู้วิจัยจัดกิจกรรม เป็นระยะเวลา 7 วัน จำนวน 69 ชั่วโมง จัดกิจกรรมระหว่างวันที่ 24 – 30 ธันวาคม 2559 ในช่วงเช้าถึงเย็น แบบไป-กลับ ตั้งแต่เวลา 08:00 – 17:00 น. กิจกรรมแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 วันที่ 1 – 4 เป็นการ

จัดอบรมให้ความรู้บุคคลออทิสติกวัยรุ่นและฝึกทักษะทางสังคมโดยการปฏิบัติในสถานที่จริง และระยะที่ 2 วันที่ 5 - 7 เป็นการพาบุคคลออทิสติกวัยรุ่นไปทัศนศึกษาในสถานที่จริง ณ วัดเจติยหอย และองค์การพิพิธภัณฑวิทยาศาสตร์แห่งชาติ (อพวช.) และวันสุดท้ายเป็นกิจกรรมสรุปทบทวนบทเรียน ในขณะทำกิจกรรมผู้วิจัยมีการทดสอบพฤติกรรมการแสดงทักษะทางสังคมของบุคคลออทิสติกวัยรุ่นก่อนเข้าและหลังการร่วมกิจกรรม

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบทักษะทางสังคมของบุคคลออทิสติกวัยรุ่นก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวทางการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่น

ผลการเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของบุคคลออทิสติกวัยรุ่นก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมพบ ค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะทางสังคมของบุคคลออทิสติกวัยรุ่นในภาพรวมหลังการทดลอง ($m = 1.87, S = 0.18$) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($m = 0.33, S = 0.22$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยทักษะทางสังคมของบุคคลออทิสติกวัยรุ่นหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในทุกด้าน (ด้านการควบคุมตนเอง ด้านการสื่อสารกับบุคคลอื่น ด้านการทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลอื่น และด้านการมีความรับผิดชอบต่อสังคม)

อภิปรายผล

ตอนที่ 1 ศึกษาทักษะทางสังคมของบุคคลออทิสติกวัยรุ่น

1.1 ทักษะทางสังคมมีความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ เพราะทักษะทางสังคมถือเป็นตัวแปรสำคัญในการทำนายหรือพยากรณ์การประสบผลสำเร็จในชีวิต (Denham, et. al., 2001) จากการศึกษาทักษะทางสังคมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์พบว่า ทักษะทางสังคมที่บุคคลออทิสติกวัยรุ่นต้องได้รับการเสริมสร้างประกอบด้วย 1) การควบคุมตนเอง 2) การสื่อสารกับบุคคลอื่น 3) การทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลอื่น และ 4) การมีความรับผิดชอบต่อสังคม สอดคล้องกับ Riggio (1986) กล่าวว่า ทักษะทางสังคมเป็นการควบคุมตนเองในการแสดงบทบาททางสังคม การสื่อสาร และการทำงานกับบุคคลอื่นต่อเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ และมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองกระทำ สอดคล้องกับ Westwood (1997) กล่าวว่า ทักษะทางสังคมจะส่งผลให้สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีสติและรอบคอบ งานหรือโครงการที่ทำจะได้ผลลัพธ์ออกมาดีและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นในการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มหรือในชุมชน มนุษย์ทุกคนจำเป็นต้องมีทักษะทางสังคมเพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์

1.2 ทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหาของออทิสติกวัยรุ่น จากแบบสอบถามทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหาของบุคคลออทิสติกวัยรุ่นโดยการสำรวจความคิดเห็นของพ่อแม่ ญาติ ผู้สอน และทีมสหวิชาชีพพบว่า บุคคลออทิสติกวัยรุ่นมีปัญหาทักษะทางสังคมและแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์คือ เมื่อบุคคลออทิสติกวัยรุ่นต้องรอคอยหรือเปลี่ยนแปลงสถานที่เพื่อทำกิจกรรม บุคคลออทิสติกวัยรุ่นจะแสดงอาการโวยวาย กรีดร้อง หรือตะโกนเสียงดัง พฤติกรรมเหล่านี้ เป็นผลมาจากกระบวนการคิดของบุคคลออทิสติกวัยรุ่นว่าควรทำเช่นไรในขณะต้องรอคอย ส่งผลให้แสดงพฤติกรรม เช่น ส่งเสียงโวยวาย กรีดร้อง หรือตะโกนเสียงดัง ทำร้ายตนเอง

เช่น หยิกแขน หรือตีผมตนเอง เป็นต้น พฤติกรรมเหล่านี้จึงส่งผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม สอดคล้องกับ พัทธี จิวพัฒนา (2549) ที่กล่าวว่า อาการหรือลักษณะหรือพฤติกรรมที่แปลกไปจากบุคคลปกติที่เกิดขึ้นกับ บุคคลออทิสติกนั้นเป็นผลมาจากการคิดของสมอง ทำให้มีความบกพร่อง ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การสื่อความหมาย และมีความสนใจแบบซ้ำ ๆ เป็นผลให้บุคคลออทิสติกวัยรุ่นไม่มีการควบคุมอารมณ์ตนเอง และ สอดคล้องกับเรวดี สันถวไมตรี (2554) ที่กล่าวว่า บุคคลออทิสติกวัยรุ่นจะไม่ว่าสถานการณ์ไหนควร แสดงอาการอย่างไร เช่น ดีใจ ยิ้ม หัวเราะ เสียใจ เศร้า โกรธ ตกใจ เป็นต้น บุคคลออทิสติกวัยรุ่นจะขาด กระบวนการรับรู้ความรู้สึกเหล่านี้ทำให้แสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสมกับสถานการณ์

ตอนที่ 2 พัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่น

การพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อ เสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่นที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นครั้งนี้ กิจกรรมมีรูปแบบที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการและวัตถุประสงค์ของกิจกรรมคือ เสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติก วัยรุ่น สอดคล้องกับ Brookfield (1990) ที่กล่าวว่า การพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีหลักการสำคัญคือ เน้นความยืดหยุ่นและวัตถุประสงค์ต้องตอบสนองกับกลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับ อาชญญา รัตนอุบล (2544) ที่กล่าวว่า กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องตอบสนองความต้องการและ ความสนใจของผู้เรียน เพื่อนำไปประยุกต์ใช้และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ให้เข้ากับบริบท สิ่งแวดล้อม และศักยภาพของผู้เรียน อีกทั้งกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้ พื้นที่เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่นที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีการประเมิน บุคคลออทิสติกวัยรุ่นก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม สอดคล้องกับ Brookfield (1995) กล่าวว่า การประเมินผลเป็นการเปรียบเทียบผลลัพธ์กับวัตถุประสงค์ว่าผู้เรียนมีสมรรถนะมากขึ้นเพียงใดในการ เข้าร่วมกิจกรรม

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบทักษะทางสังคมของบุคคลออทิสติกวัยรุ่นก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม สำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่น

การเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของบุคคลออทิสติกวัยรุ่นก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับ บุคคลออทิสติกวัยรุ่น จากคะแนนการเปรียบเทียบทักษะทางสังคมพบความแตกต่างของคะแนนอย่างมี นัยสำคัญ กล่าวคือก่อนเริ่มกิจกรรมบุคคลออทิสติกวัยรุ่นมีทักษะทางสังคมต่ำ จากการบันทึกคะแนนในแบบ สังเกตทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่น แต่หลังจากจัดกิจกรรมพบว่าบุคคลออทิสติกวัยรุ่นมีทักษะ ทางสังคมสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของปาริชาติ จินวิวัฒนาภรณ์ (2546) กล่าวว่า การสร้างกระบวนการคิด และการฝึกปฏิบัติจริง สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการฝึกฝนผ่านการใช้สถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน ในสถานที่ที่ผู้เรียนอาศัยอยู่ ทำให้ผู้เรียนมีกระบวนการทัศนและมีทักษะการใช้ชีวิตในสภาพแวดล้อมนั้น และ

สอดคล้องกับ Bates (1997) กล่าวว่า บุคคลเกิดมาพร้อมกับความสามารถในสร้างสร้างกระบวนการคิดหรือความรู้ด้วยตนเอง จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมโดยการใช้ประสาทสัมผัสผ่านการเรียนรู้จากสถานที่หรือบุคคล สอดคล้องกับ Dewey (1938) ที่ว่าการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เกิดจากการที่ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงในสถานการณ์จริงบนพื้นที่จริงของแหล่งการเรียนรู้ นั้น ๆ ด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Houle (1980) กล่าวว่า การจัดอบรมเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ และพัฒนาตนเอง โดยการศึกษาหา ฝึกฝน พัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ เพื่อที่จะนำองค์ความรู้ไปแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินชีวิต กิจกรรมการเรียนรู้สามารถช่วยให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์นั้น ๆ และมีทักษะหรือพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. การศึกษาทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่น ผู้ศึกษาควรศึกษาถึงทักษะทางสังคมให้ครอบคลุมถึงการพัฒนาบุคคลออทิสติกวัยรุ่น มีความจำเป็นที่ต้องนำไปใช้ในชีวิตประจำวันรวมถึงคำนึงถึงความแตกต่าง บริบท สภาพแวดล้อม และศักยภาพของบุคคลออทิสติกวัยรุ่น เพื่อนำทักษะทางสังคมไปพัฒนากิจกรรมให้มีความครอบคลุมต่อการพัฒนาและเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่นให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป

2. หน่วยงานองค์กรภาครัฐบาล ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับบุคคลออทิสติกวัยรุ่น ควรนำกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่นไปประยุกต์ใช้ในบริเวณพื้นที่ที่มีความสำคัญอื่น ๆ และใช้กับกลุ่มบุคคลออทิสติกปฐมวัยหรือวัยผู้ใหญ่ และเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษกลุ่มอื่น ๆ เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมที่มีความบกพร่องให้เหมาะสมกับช่วงวัย เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและมีการเปลี่ยนแปลงทักษะทางสังคมให้มากที่สุด

3. การวิจัยครั้งต่อไปควรเปรียบเทียบการคงทนของทักษะทางสังคมของบุคคลออทิสติกวัยรุ่นในระยะยาว เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ระยะสั้น เปรียบเทียบทักษะทางสังคมของบุคคลออทิสติกวัยรุ่นก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่นเพียง 1 ระยะ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2558). *พระราชบัญญัติ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551*.

Retrieved from <http://nep.go.th/th/node/432>

ดุสิต ลิขนะพิชิตกุล. (2543). *พัฒนาการบำบัดสำหรับเด็กออทิสติกตามแนวทางเป้าหมายพิเศษ*. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.

- เทียมใจ พิมพ์วงศ์. (2541). *การศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมเรียนร่วมกับเด็กปกติ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีการเรียนแบบสหร่วมใจ*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- ปาริชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์. (2546). *รายงานผลการวิจัย เรื่องการใช้ละครสร้างสรรค์ในการพัฒนาผู้เรียน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- พรศิริ บรรจงประเสริฐ. (2552). *การส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกด้วยกระบวนการวิจัย ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม: พหุกรณีศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- พัชรี จีวพัฒนากุล. (2549). *การพัฒนาแบบฝึกเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก*. (วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- เพ็ญแข ลิ้มศิลา. (2545). *คู่มือฝึกและดูแลเด็กออทิสติกสำหรับผู้ปกครอง*. กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว.
- เรวดี สันถวไมตรี. (2554). *ผลของการใช้โปรแกรมการพัฒนาศาความสามารถทางสังคมโดยใช้กระบวนการละคร สำหรับนักเรียนออทิสติก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ศรีกัลยา พึ่งแสงสี. (2539). *การศึกษาพฤติกรรมของครูในการส่งเสริมทักษะทางสังคมให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและ ผู้สูงอายุ. (2550). *พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550*. Retrieved from http://opp.go.th/information_newsdetail.php?Page=2&id=210&category=4#
- สำนักงานสํานักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2556). *การประชุมวิชาการระดับชาติทางการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ครั้งที่ 2*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2554). *รวมบทความวิชาการ เรื่อง ความเป็นผู้นำทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในบทบาทการศึกษาตลอดชีวิตต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคสังคมแห่งการเรียนรู้*, หน้า 224-252. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสธิดา ฝนธุธรรม. (2554). *ผลของโปรแกรมการพัฒนาศาทักษะทางสังคมโดยใช้เทคนิค Social Stories ร่วมกับภาพถ่ายสำหรับเด็กออทิสติก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

- อรพรรณ พรสีมา. (2540). *การเรียนรู้แบบร่วมมือ ในทฤษฎีและแนวทางการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (รายงานสรุปโครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี.
- อัจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล. (2552). *ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออกัสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2544). *การเรียนรู้และพัฒนาการของผู้ใหญ่*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต สาขาศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2550). *การจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Bates, A. W. (1997). *Technology, Open Learning and Distance Education*. London: Routledge.
- Brookfield, S. D. (1990). *The Skillful Teacher*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Denham, S. A., & et.al. (2001). Preschoolers at play: Co-Socializers of emotional and social competence. *International journal of Behavioral Development*, 25, 290-301.
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. New York: Macmillan.
- Dilip V. Jeste, M. D., Jeffrey A. Lieberman, M. D., David Fassler, M. D., & Secretary Rcxser Peele, M. D. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders fifth edition DSM – 5 TM*. American Psychiatric Association: Washington, DC London, England.
- Goleman. (1998). *Emotional intelligence; Why it can Matter More than IQ*. New York: Bantam Books.
- Houle Cyril O. Cited in Oxford Roger W. (1980). *Adult Education: The Open Door to Lifelong*.
- Riggio, R. E. (1986). Assessment of Basic Social Skills. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51, 649 – 660.
- Smith, H. (2002). *Foxfire-affiliated teacher networks*. Chicago: Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association.
- Sobel, A. (2004). *Place – Based Education: Connecting Classroom & Communities*. Printed in the U.S.A.
- Westwood, P. (1997). *Commonsense Methoda for Children with Sprcial Needs* (3rd ed.). London: Routledge.